

פרוטוקול מס' 429

מישיבת ועדת העבודה ביום ד' ב"ב בטבת תשל"ז - 12 בינואר 1977, בשעה 8.30

ג כ ח ו :

חברי הוועדה:
ש. ארבל - אלמוזלינו - יו"ר
י. ז. אסיר
ל. דיציאן
י. דרניצקי (יו"ר)
ה. זיידל
ח. אבו-רביעה

מוזמנים:
סגן שר התקשורת, א. סויאל
י. סולידאנו - משרד התקשורת
ס. בץ - משרד הפנים
י. ורדימון - משרד הפנים
י. דהאן - משרד הפנים
ש. פרידמן - נציג ציבור

מזכיר הוועדה: י. נוריאל

בשמה: ס. הלנברג

סדר-היום: אכלוס הנגב ופיתוחו - הצעה לסדר היום של חבר-הכנסת א. סויאל - המסך הדיון.

הינו"ר ש. ארבל-אלמוזליגו: אני פותחת את הישיבה.

אכלוס הנגב ופיתוח - הצעה לסדר-היום של
חבר-הכנסת א. מויאל - המשך הדיון

הינו"ר ש. ארבל-אלמוזליגו: אני מקדמת בברכה את האורחים הנכבדים שלנו. נמצאים אתנו כאן מר ורדימון, הממונה על מחוז הדרום והנגב, מר בץ, שאני פטורה מלהציגו, מר דהאן, מר פרידמן, מר טולידאנו וסגן שר התקשורת, יוזם ההצעה לסדר היום, שהוא גם חבר ועדת העבודה אלא שאנחנו לא נהנים מסגור ואילו באר-שבע ומשרד התקשורת בוודאי נהנים ממנו.

אנחנו ממשיכים לדון היום בהצעתו של חבר-הכנסת מויאל, לאחר שהיא הועלתה במליאת הכנסת ב-6 בנובמבר 1974, והיינו לפני למעלה משנתיים. ועדת העבודה החלה לדון בנושא זה אלא שהפסקנו בדיונים לאחר שנעתרנו לבקשתו של חבר-הכנסת מויאל, שסיפר לנו על צוותים העוסקים בהכנת תכניות ביחס לנגב וביקש שנמתיין בדיונים שלנו עד שצוותים אלה יסיימו את עבודתם ויוכלו להאיר את עיני הוועדה. לאחר שנמתיימה העבודה היסודית של הצוותים, נשמע מה הוכן בנושא זה.

בתכניתנו לקיים שלוש ישיבות. ערכנו את התכנית בתאום עם חבר-הכנסת מויאל, והיום נתחיל בנושא של אכלוס דיון ותיעוש.

אני מבקשת מחבר-הכנסת מויאל לפתוח בכמה משפטים.

א. מויאל: גבירתי היושבת ראש, חברי ועדה נכבדים. קודם כל אני מודה ליושבת-ראש הוועדה על קיום הדיונים בנושא שלפנינו.

בוודאי זכור לחברי הוועדה שלפני כשנה, ב-19 במאוס 1976, העליתי נושא זה. פרשתי יריעה רחבה על כל האספקטים של פיתוח הנגב - כלכליים, בטחוניים, אקולוגיים והתעכבתי במיוחד על האספקטים החברתיים של פיתוח הנגב. חברי שירצו בכך יוכלו לקרוא את הדברים בפרוטוקול מיום 19 במאוס 1976.

לפני כשנתיים התקיים דיון על פיתוח הגליל, שהשתתפתי בו. הישיבות היו פוריות והוסקו מסקנות. ההבדל בין הגליל לבין הנגב הוא בכך שכאשר דובר על פיתוח הגליל צוינו דברים אקוטטיים שצריך לעשותם היום כדי שלא יהיה מאוחר, ונעשה אז נסיון לפתור בעיות של תעסוקה ודיוור. גם פיתוחו של הנגב הוא ענין דחוף, אבל אין בו בעיות אקוטטיות שהכרחי לפותרן מהיום למחר. אנחנו מדברים על תכנית אב לפיתוח הנגב, תכנית ל-20 - 25 שנים דהיינו, כיצד ייראה הנגב בעוד 20 או 25 שנים.

כיום הנגב מהווה שני-שלישים משטחה של מדינת ישראל אבל הוא מאוכלס רק על-ידי 7% מכלל האוכלוסייה של ישראל. גם חלוקת המשאבים איננה נעשית בצורה הנאותה ורוב המשאבים מיועדים למרכז הארץ. לדעתי, הוועדה צריכה להמליץ אין היתר על חלוקה מחודשת של המשאבים ועל הפניית כוח האדם והעליה לנגב.

השטח שאני מדבר עליו, 40 ק"מ צפונית מבאר-שבע, מונה כיום כ-200 אלף יהודים. השאלה העומדת לפנינו היא: כמה הוא ימנה בעוד כעשרים שנים. אני הייתי רוצה שהוא ימנה כמיליון יהודים, אם מדובר על כך שהאוכלוסייה היהודית בארץ תמנה 4.5 - 5 מיליון.

א. מניאל:
שאלה כללית העוסדת לפנינו היא: כיצד נערך ואיך בכלכל את מעשינו על מנת שהנגב יתפתח, כי עלינו לדעת שבפיתוחו של הנגב טמון עתידה של מדינת-ישראל. אנחנו מבקשים שהוועדה הזאת תגיד את דבריה, כי יש באפשרותה להמליץ וללחוץ.

כאמור, אנחנו מדברים על תכנית לטווח ארוך ולא רצינו לבוא לפני הוועדה עם דברים בלתי מוגמרים. היינו זקוקים לזמן כדי להקים את המועצה לפיתוח הנגב, מועצה שעבדה במסך חודשים רבים בצורה מרוכזת ובעזרתם של שבעה צוותים. היתה ועדה לאכלוס ודיור, בראשותו של מר ורדימון, הממונה על סחוז הנגב; ועדה לבריאות בראשותו של פרופ' פריבס; ועדה לחינוך ותרבות בראשותו של מר גיצני, מנהל סחוזי של מחלקת החינוך במחוז באר-שבע ועכשיו מחליפה אותו ד"ר רבקה בן-יוסף; ועדה לשימור ופיתוח גוף הנגב בראשותו של ד"ר עמוס ריצ'מנד - הטומחים אומרים שאם יהיה פיתוח של תעשייה בלי להביא בחשבון תנאים אקולוגיים עלולים לגרום להשחתה ולקלקול. היינו ערים לנושא זה ולכן היתה ועדה שתפקידה לוטר לבנו מה יש לעשות כדי לשמר את גוף הנגב מצד אחד ומצד שני כיצד אפשר לפתח את הנגב כדי שהפיתוח לא יהיה בעוכרי הדברים האחרים. היתה גם ועדה לתעשייה בראשותו של מר שחר, מנהל מפעלי ים המלח, ועזר לידו מר פרידמן אשר ניהל במשך תקופה לא מבוטלת את תשלובת ערד, וכן מר יורם שפירא, מנהל התעשייה האווירית בבאר-שבע. ועדה אחרת היא ועדה לתחבורה בראשותו של מר גץ, וועדה לחקלאות, שריכז אותה מר נחמיאס, מנהל חבל הנגב.

כפי שאתם רואים, ניגשנו אל הבעיות בצורה סיסטמטית ומסודרת, כי אנחנו מעוניינים בדבר תכליתי.

הוועדות כולן הגישו את הדיווחים שלהן בישיבה של המועצה אשר התקיימה לפני כשבועיים. תהיה ועדת ניסוח אשר תחבר את הנושאים השונים ליחידה אורגנית כדי שתהיה תכנית שתוגש לוועדה. אני מניח שתוך הודש נסכם את הדיווחים בוועדת העבודה ואז נוכל גם למסור את הדוח של המועצה. אני מקווה שאז יהיה גם מכשיר שתהיה לו עוצמה, מכשיר אשר יהיה מדריך מכוון אשר יכול להנחות אותנו כיצד אנחנו צריכים לגשת לעבודה בדבר פיתוחו של הנגב.

בתאום עם יושבת ראש הוועדה קבענו שלוש ישיבות לדיונים ואני מקווה שבתום הדיונים יהיה בידינו המכשיר שאנחנו מצפים לו.

ג. ורדימון:
גבירתי היושבת-ראש, חברי ועדה נכבדים. אני מודה על ההזדמנות שניתנה לנו להגיש גם לפורום זה את החומר שהכינה ועדת האכלוס והדיור במסגרת תכנית הפיתוח הכוללנית של הנגב, לפי יוזמתו של סגן שר התקשורת. כולנו נערכנו לפעול ברוח התכנית שהותוותה על-ידו.

לא יכולנו לגשת להכנת הדוח בלי להתייחס לשני מסמכים רשמיים אשר התקבלו באישורם של גופים מוסמכים. מסמך אחד - תכנית מיתאר למחוז הדרום, אשר הופקדה על-ידי המועצה הארצית לתכנון. המסמך השני - החלטת הממשלה בדבר תחזית תפרושת האוכלוסייה, שאושרה לפני למעלה משנה, שמספרה הוא 747.

הנגב שתרע מאשדוד עד אילת. תכנית המיתאר היא אמנם למחוז הדרום אבל בדיונים שלנו התרכזנו במיוחד בנפת באר-שבע. המחוז הדרומי מהווה 69.4% משטחה של מדינת ישראל ונדמה לי שלא ידוע שנפת באר שבע מהווה כ-62% משטחה של המדינה, ואני מדבר על המדינה שבגבולות הקו הירוק.

י. נרדימון:
לא יתכן שיימסך מצב בו המדינה תפתח 30% משטחה של המדינה ותייחס פחות חשיבות לשטח הנוטר, במיוחד כשלנגב יש מה לתרום למדינה. נקודת המוצא שלנו היתה לומר ולהדגיש מה הנגב מסוגל לתת, והוא מסוגל לתת הרבה.

בתכנית המיתאר מדובר על יעד. ביטיבו לעמוד על קרקע המציאות כדי להימנע מזריקה של סיסמאות שאין להן כיסוי. אמרנו שתוך 20 - 25 שנים אנחנו רוצים להגיע לכך שבמחוז הדרום כולו יתגוררו מיליון נפש לעומת 425 אלף נפש כיום, ושכ-615 אלף מהם יתגוררו בנפת באר שבע, המאכלסת כיום כ-245 אלף נפש. התווינו גם תכנית כיצד אפשר להגיע ליעד הזה, אם כי זה המקום לציין שרובו של הגידול מובטח על-ידי הגידול הטבעי.

הינ"ר ש. ארבל-אלמנזלינג: מהו הגידול הטבעי באיזור הזה?

י. נרדימון:
למעלה מ-3%. 3% נטו. מזהירים אותנו שגם היהודים בנגב ילמדו את המנהגים הגרועים ושיעור הגידול עלול לרדת ל-2%. אין ספק שאנחנו חייבים להביא בחשבון גם אפשרות כזו ולדבר על גידול טבעי בשיעור של 50% במשך השנים במקום גידול בשיעור של 75%.

ברור שהנגב יוכל להתפתח אם תהיה בו תעשייה, אם תהיה בו חקלאות, אם יהיה בו ניצול של המרחבים מבחינת איכות הסביבה וכו'. כאשר דיברנו את פיתוח התעשייה בנגב הגינו גם את הרעיון בדבר איזור תעשייה ארצי בנגב. מר בץ, היושב כאן, תרם את העיקר לתכנית הזאת. איזור התעשייה שאנחנו מדברים עליו מסומן בכתמים בצבע סגול במפה שלפניכם.

צריך לזכור כי הנגב מהווה את הרזרבה הקרקעית הגדולה ביותר במדינה. יש מפעלים שונים אשר מטעמים אקולוגיים זקוקים לשטח גדול, יש מפעלים הזקוקים לשטח גרוב מטעמי בטחון, ואת השטחים האלה ניתן למצוא רק בנגב.

יורעים

חברי הוועדה/בוודאי שהמפעל "מכתשים" הוקם במקום מסויים מזרחה לבאר-שבע, לפי תכנון מושלם ולפי הצעה של מתכננים. כיום זה מפעל משגשג אשר מייצא בסכום של קרוב ל-50 מיליון דולר לשנה ומעסיק כ-300 עולים חדשים מ-1000 הפועלים שבו, שכ-100 מהם מהנדסים. אלא שהמפעל ספיץ ריחות רעים בסביבה. בשנת 1969 נערך מחקר בנושא זה והתברר כי הריחות בבאר שבע נושבות מכל הכיוונים. הרוח הדומיננטית כביכול היא צפונית אבל החלוקה כמעט שווה. יחד עם זאת יש שעות מסויימות בעונות מסויימות שאין מרגישים בריחות. אנשי "מכתשים" הגישו תכנית להרחבה, בלא פחות מפי ארבעה. במאמצים רבים הצלחנו לשכנע את אנשי "מכתשים" ללכת לאיזור התעשייה הארצי המאוחד כ-12 ק"מ דרומית לבאר-שבע, 15 ק"מ ממשאבי שדה ו-35 ק"מ מדימונה. אנחנו מקווים שעל-ידי כך ניתן יהיה להתגבר גם על בעיות הריחות בבאר-שבע ובישובים אחרים.

הינ"ר ש. ארבל-אלמנזלינג: האם אנשי "מכתשים" מסכימים להצעה הזאת?

י. נרדימון: הם כבר בונים.

נאלצנו לשכנע את הרמטכ"ל שיוותר על שטח של 6000 דונמים. ברמת-חובב, המצויינת על המפה, בונים "מכתשים", ברוסידים, אלקטרוליזה ועוד מפעל. אני מקווה שיוסיפו ויבואו עוד לא מעט מפעלים. השטח הזה מיועד לתעשיות חיימיות.

לא רחוק מאיזור זה יש התענינות ביחס למאגרי גפס תת קרקעיים. יש גם איזור לתעשיות פטרוכימיות.

בסך הכל מדובר על 40 אלף דונם למפעלי תעשייה.

י. ורדימון:

במישור רותם נמצאת תשלובת ערד ופרילקס. איתרנו שטח גדול לתעשיות חימיות. ברור שצריך לפתח גם את האיזור הקיים. איתרנו גם שטח ל"שונות", בגודל של 10,000 דונם. שכנענו את הצבא לשחרר את השטח שבין דימונה ובין ירוחם, שם יש גזרות בגודל של 10,000 דונם. אתם רואים במפה מסגרת סגולה מסביב לכור הגרעיני הקיים. ברור שצריך לתת אפשרות של פיתוח של תעשיות גרעיניות.

אנחנו מדברים על איזורי תעשייה אשר קשורים עם מחצבים, פוספטים וים המלח, ואיזור גוסף לאילת, בגודל של 9,000 דונם. שטחים אלה צריכים לאפשר לכל תעשייה אשר תרצה בכך למצוא את מקומה בנגב, במשך עשרים-וחמש השנים הבאות. בדקנו את הדברים מבחינות שונות כגון: קשר, כבישים, מים, חשמל וכו'. עכשיו עוסקים בתכנון מפורט של כל גזרה. רמת חובב כבה אושרה. היתר נמצא בתכנון.

כאמור, ידענו שהנגב הוא הרזרבה הקרקעית של המדינה אבל עד שלא ניגשנו לעבודה לא ידענו שקלענו בול גם כאשר מדובר בפיתוח החקלאות. כל מה שמסומן בירוק במפה ראינו בו שטח רזרבה לחקלאות. יחד עם זאת לא ציינו בתכנית שלנו אם יוקמו בנגב 110 או 150 ישובים. היתה קיימת הנחה שבערבה לא יכול להיות פיתוח חקלאי בקנה מידה גדול בגלל בעיות של מחסור ביום. לאחרונה נמצאו שם מים ולפי בדיקות וחישובים שונים מסתבר שיכולים להיות שם לא עשרה ישובים אלא אפשר לדבר על מספרים שונים לגמרי, גם נזכח ההצלחה של הישובים שהוקמו כאן כמה שנוגע לייצוא של המדינה.

התכנית של המפעל הדרומי קיבלה את ברכתה של הממשלה. ביום ברגים בקצב של שלושה ישובים בשנה ומדברים על עשרה ישובים בשנה, כי זה משתלם ומכניס למדינה.

בכך לא סגיי. כאשר איתרנו את השטח קשרנו את הדברים בהבאת קולחים, ביום מסוהר, של גוש דן.

אנני מבקש להדגיש, כי אחד הדברים החשובים של תכנית המיתאר שלנו היתה לשחרר את חופי הארץ מתחנות כוח. חשבנו על שני איתורים, האחד באיזור חולות חלוצה והאחר במרחק של כ-25 ק"מ מבאר-שבע. חשבנו שלא יהיה רע אם נדבר על מרחק של 16 ק"מ משפת הים, ומכיוון שיש בעיה של צינור, נתקין צינורות או תעלה להבאת המים. בתכנית שלנו ציינו את ניצנים כאיזור התחנה הראשונה. בוודאי ידוע לכם שאיזור ניצנים נמצא בטיפול זה 12 שנים והושקע שם כבר סכום של כ-100 מיליון. בעצין זה יש חששות של חוגים מסויימים ומצד שני יש הסוברים שההצלחה מובטחת. עד כה הושקעו בבדיקות גיאולוגיות מיליוני לירות. ברור שהמועצה לתכנון תאמר את המלה האחרונה. אנחנו חושבים שאי-אפשר שלא לפעול כאן.

חברת החשמל רצתה להקים משהו במביבת זיקים. אמרנו שאחרי איזור ניצנים צריך ללכת הרבה יותר רחוק בנגב. מדובר על ריכוזים של עד 4000 מגווסט במקום אחד, במקום אשר ישמש גם להתפלת מים, המים המסוהרים ישתלבו עם המים הקולחים של גוש דן ויעזרו לטיהור שלהם, ומכיוון שהם יימצא בלבו של איזור חקלאי - הם ישרתו את החקלאות.

בוודאי ידוע לכם על ועדת אקסטיין אשר קיבלה הנחיות מוגבלות מאד ביחס למוביל המלוח. ים המלח הולך ומתייבש והגיעו הדברים עד כדי כך שב"לשון" אפשר לעבור בחרבה. הים מתייבש מפני שנלקחים מים מן הירדן והטבע איבנו מחזיר את אשר מחסיר האדם. יש בעיה של החזרת מים לים המלח.

בבדיקה גם האפשרות של ניצול המפל של
ים המלח לצרכי אנרגיה. הדבר נבדק מבחינת

י. ורדימון:
אספקה של חשמל.

אנשי ועדת אקסטיין דיברו על תוואי
מפלמחים לפשחה, דרך הגדה, כי זה התוואי הקצר ביותר. אנחנו טוענים
שמוטב להאריך את התוואי ולהשיג גם תכליות אחרות. אנחנו טוענים כי
הטוביל המלוח יכול לצנן תחנות כוח, הוא יכול לספק מים לתעשיות שונות
והוא יכול לשמש מכשיר של סילוק שפכים בשעה שביים המלח מוכנים לקבל את
השפכים. אנחנו רואים עשרות תכליות שוועדת אקסטיין לא דנה בהן. אפילו
מדובר על צינון של תחנות הכוח בלבד, אני חושב שזו סיבה מספקת להאריך
את התוואי ולשנות אותו, מה גם שאנחנו לא יודעים כיצד התוואי המוצע
על-ידי ועדת אקסטיין ישתלב באיזור מיושב.

אנחנו מציעים, על דעת משרד התחבורה,
ושר התחבורה גם מזהיר על כך, שייבנה נמל תעופה בין-לאומי בסביבת באר-
שבע. השטח אותר. אציין כאן כי יש אלמנטים של משרד הנסחון שאינם רוצים
להיות בלוד. אנחנו מדברים גם על שדה תעופה בסביבת אילת. עד כה אילת
תוכננה לאורך חוף של 10 ק"מ שלתוכו דחסנו 3 במלים, שני איזורי תיירות,
שמורת טבע וצינור נפט. נשאלת השאלה איך כל אלה יוכלו להיות במקום כה
צר. באילת יש נמל עמוק מים אבל לאורך הנמל יש הרי גרניט. לישר שם זונם
של אדמה זה עניין של מיליונים. במרחק של 9 ק"מ צפונה מאילת יש מישור
נהדר ואנחנו סבורים שמשתלם לחפור תעלה באורך של 9 ק"מ. אם תעלה מואץ
רוחבה מגיע ל-100 מטרים, אנחנו מדברים על תעלה ברוחב של 60 מטרים
לאורך של 9 ק"מ ואז נוכל לשחרר את הצפיפות השולרת כיום לאורך חוף
אילת ולפתוח שטח של אלפי דונמים.

י. דרביצקי (יורדין): על איזו הוצאה מדובר?

מ. ג. : כ-30 מיליון דולר.

י. ורדימון:
הנמל הנוכחי של אילת, במצבו הנוכחי,
ייסותם ב-1980. יש אפשרות ליישר הרי
גרניט במקום הקיים או במקום זה יש אפשרות לעשות מה שאנחנו מציעים.

ה. זינדל:
אני מציע שנשמע גם את דעתו של שר
התחבורה.

י. ורדימון:
הכתמים החומים שנמפה הם שמורות נוף
עצומות. לא פחות מ-4.5 מיליון דונמים
מיועדים לשמורות טבע ונוף לשיפור איכות החיים.

י. דרביצקי (יורדין):
גילוי מים משנה את התכנית בדבר פיתוח
חקלאי וצריך לחשוב גם על כך.

י. ורדימון:
אין לכך כל קשר. במקום הזה לא תהיה
חקלאות.

הנאנו בחשבון גם את צרכיה של האוכלוסייה
הבדואית במקום, שיש להניח שהיא תתרבה ותמנה 70, 80 או 100 אלף נפש. כיום
אוכלוסייה זו מונה כ-37 אלף נפש.

מ. אבו רביעה: היא מונה 40 אלף נפש.

ה. זינדל: מה היה הגידול שלה במשך עשר שנים?

י. ורדימון:
בשנת 1948 היא מנתה 18 אלף נפש, וכיום,
כפי שאומר חבר-הכנסת אבו רביעה, 40 אלף.

י. ברכימון:

אני מניח שהמציאות בעתיד לא תסבול שהבדואים ימשיכו להתגורר בצריפים ובאהלים או בפחונים. נכון שמתעוררים לפעמים קשיים מסויימים, לפעמים יש בעיות של הסדר קרקעות, אבל אין ספק שהממשלה חייבת לדאוג לאוכלוסיה הבדואית ואילו הבדואים צריכים להבין שהפעולות השונות הן לטובתם כדי לשפר את רמת חייהם. יש הכרח שיהיה שיתוף פעולה בין שני הצדדים.

בתכנית שלנו הבאנו בחשבון שבעה ישובים בדואים. אני יודע שלא פעם יש ביקורת על ישוב זה או אחר. מכל מקום, אנחנו מפתחים כבר שלושה ישובים, אחד מהם ליד שובל, אשר ירכז כ-50% של האוכלוסיה הבדואית שבמקום.

כפי שצויין, קבענו את טווח הזמן של התכנית לתקופה של 20 - 25 שנים אבל קבענו גם חלוקת משנה לתכניות חומש ובתום כל חמש שנים יש תחנה. לחמש השנים הקרובות קבענו ביצוע של החלק החטישי של היעדים שלנו וחילקנו את היעדים למקומות. ידענו שהפיתוח יהיה בעיקר עירוני אבל תתווסף לו גם חקלאות.

ברשותכם, אציין כמה מספרים גיחס לנפת באר-שבע. לפי התכנית שלנו תמנה באר-שבע, לפי תכנית האב שלנו, 235 אלף נפש, דימונה - 65 אלף, אילת - 65 אלף, נתיבות - 20 אלף, אופקים - 25 אלף, ערד - 35 אלף, מצפה רמון - 25, וכך הלאה עד 615 אלף נפש בעיירות ובערים השונות. הגישה היסודית בתכנית שלנו היא להעביר את נקודת הכובד דרומה מבאר שבע למקומות כמו ערד, ירוחם, אילת, דימונה וכו', והם זכו ליעדים נכבדים.

יש גם גידול למועצות איזוריות, כגון: מועצה איזורית מרחבים, שתמנה לפי התכנית שלנו בעוד 20 - 25 שנים - 10,000 נפש, מועצה איזורית עזתה - 9,000 נפש, מועצה איזורית אשכול - 10,000 נפש, מועצה איזורית בני שמעון - 7,000 נפש, מועצה איזורית תמר - 2,000 נפש, מועצה איזורית רמת הנגב - 8000 נפש, מועצה איזורית אילת - 2,000 נפש, מועצה איזורית ערבה - 3,000 נפש ובדואים - 60,000 נפש. מועצות איזוריות אלה מצטרפות למספר של 615 אלף נפש עם תושבי הערים והעיירות. אזכיר גם את מועצה מקומית עומר - 5,000 נפש ומרכז עירוני עין יהב - 5,000 נפש.

ברור שנתנו גם ביטוי מספרי ליעדים הרצויים של תפרושת האוכלוסיה וכן ציינו את האמצעים להשגת היעדים. האמצעים מתחלקים לשלושה חלקים: אמצעים לתכנון פיסי, אמצעים כלכליים ואמצעים כלליים. אמצעים לתכנון פיסי פירושם מעקב אחרי תכניות מיתאר מחוזיות ומקומיות והתאמתן ליעדים, וכן הנהגת שלבי ביניים בביצוע תכניות המיתאר. אמצעים כלכליים - בתעסוקה - נקיטת אמצעים המכוונים לעידוד פיתוח התעשייה באיזור התעשייה הארצי ואיזורי התעשייה המקומיים והתשתית התעשייתית באיזורים אלה. כאן יש כבר דברים שהם בביצוע, כגון: רמת חובב, ויש סיפולים במקומות אחרים כגון: מישור רותם. כל התשתית, כולל רכבת, מוכנה.

נעשה לפיתוח המפעל הדרומי של ההתיישבות החקלאית בנגב המערבי ובפיתוח רפיח, ברמת הנגב ובצרבה. נעשה גם להכוונת פיתוחם של אתרי תיירות וגופש, שמורות טבע ופארקים.

ואשר לשיכון: התאמת בניית המגורים המבוצעת והמכוונת על-ידי הממשלה ליעדי התכנית הן מבחינת כמות הדירות והן מבחינת רמת הבניה. התאמת התמיכות למשתכנים, בצורת הלוואות או בשכר דירה ומתן תנאים נוחים ביותר לאיזורים המועדפים. עידוד הבניה במסגרת התכניות המקומיות "בנה ביתך".

פ. ורדימון:
 ומה התכנית ביחס לתשתית? התאמת השקעות
 הממשלה בכבישים, רכבת, נמלים, שדות
 תעופה, חשמל, מים, תקשורת וכו' לכיווני התפרושת הגיאוגרפית של
 האוכלוסיה בהתאם לתכנית. התאמת התמיכות הממשלתיות בתחבורה הציבורית
 לצרכי האיזורים המועדפים.

ואשר לשירותים: התאמת המענקים והתמיכות
 הממשלתיות לתקציבי הרשויות המקומיות במטרה לשפר את השירותים המוניציפליים
 באיזורים מועדפים. התאמת תכניות פיתוח שירותי חינוך, בריאות, תרבות
 וספורט במטרה להעלות את הרמה באיזורים מועדפים. פיתוח מוסדות חינוך
 גבוה עם אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, כמרכז להכשרת אנשי מדע ומקצוע
 הדרושים למימוש התכנית. פיתוח כלים לקידום שירותי מסחר, עסקים ובידור
 על-ידי הסקטור הפרטי באיזורים מועדפים.

אנחנו מבקשים שתהיה תמיכה והבנה מצד
 חברי הכנסת לתכניות שלנו. יחד עם זאת אנחנו לא פוטרים את עצמנו ואת
 הכוחות המקומיים. אנחנו לא סומכים רק על יוזמות מגבוה ואנחנו יודעים
 שהיוזמות השונות צריכות לבוא בעיקר מלמטה.

אנחנו רואים את התכנית המוצעת כתכנית
 הניתנת ליישום, כתכנית שאיננה שאפתנית יתר על המידה. כאן אני רוצה
 להדגיש שהתכנית המוצעת היא לא רק לטובת הנגב אלא לטובת המדינה. היא
 נותנת ומצביעה על תרומתו של הנגב לקידום ופיתוחה של המדינה.

הינר ש. ארבל-אלמוזלינג:
 היתה לנו הזדמנות לשמוע את מר בן באחת
 מן הישיבות שלנו. אני מבקשת שנשמע ממנו
 השלמות לדבריו של מר ורדימון.

מ. בן:
 רבותי, סגן שר התקשורת, חברי הכנסת.
 לא אדבר לא על התעשייה ולא על התנוחה
 ההתיישבותית, ולא אדבר על אילת. בכוונתי לדבר על אכלוס ולא על כל
 האכלוס כולו אלא על נקודה אחת שלפי דעתי יש מקום לענות בה. אם כי
 אינני שייך לוועדת האכלוס אני עושה עכשיו עבודת מגיסטר באוניברסיטת
 בן-גוריון ואני מבקש להעלות לפניכם כמה משאלות שהגעתי אליהן בקשר
 לעבודתי זו.

השאלה העומדת לפנינו היא כיצד לחזות
 ולתכנן את האכלוס ואת התעשייה לקראת שנת המטרה, שהיא שנת 2000 ואולי
 כמה שנים יותר מוקדם.

התמונה המחקבלת סמאות אלפי מספרים שקלטנו
 מדברת על 60 אלף עובדי תעשייה לקראת סוף המאה, בשטח של איזור התעשייה הארצי
 הגדול בנגב, 60 אלף עובדי תעשייה אשר יתחלקו לשלושה חלקים - שלישי, שלישי
 ושלישי. דיברנו על 20 אלף עובדי תעשייה אשר הם בני האיזור התעשייתי עצמו
 כגון: באר שבע, דימונה, ערד וירוחם.

פ. ורדימון:
 בתכנית שלנו לא הוספנו ישוב עירוני פרט
 למשהו על-ידי עין יהב.

מ. בן:
 שלישי שני יבוא מהגלישה דהיינו, גלישתם
 של תושבים מאיזור החוף אליו. צריך
 לזכור שהצפיפות בתל-אביב מגיעה כיום ל-5500 נפש בקמ"ר ואילו בנגב
 היא 26 נפש לקמ"ר. לכן אנחנו מחכים ומצפים ששליש נוסף דהיינו, 20 אלף
 נפש יהיו עובדי הנדסה, חיטאים, מנהלי תעשייה וכו'.

ד. ב. ז.:
 תוך כדי הכנת התכניות שלנו הגענו למסקנה, שאנחנו חייבים לצעוד במסגרת החינוך יחד עם דור ההמשך במה שנוגע לחינוך הטכנולוגי. כשבונים מכונה, זה ענין הנמשך כשלוש שנים, כשאנחנו צריכים לבנות את האדם למכונה - זה ענין של עשרים שנים. אני מציע שכתפיה הרחבות והאיתנות של התעשייה יטלו על עצמם את החלק הנכבד של נטל התקציב בענין זה, כי החינוך לא יוכל להרים משימות כאלה.

אני סבור כי מוטיבציה ואתגר יכולים לתת לנו הרבה יותר מאשר אנחנו מצפים. כשם שבבנין הארץ הלכנו לרפת כמוטיבציה, כאתגר, עם דיפלומה ובלי דיפלומה - הרפת היא אשר קבעה את הדיפלומה - כך אנחנו צריכים לראות כיום אתגר בתיעוש ובחינוכו של הדור הצעיר לנושא זה. ברגע שנצליח להחדיר מוטיבציה ואם ניתן ערך מיוחד לתעשיות המדובר - אז יהיו גם ילדים שמחים ומרוצים בבית-הספר בירוחם, וזה החשוב ביותר וזו הדרך הנכונה ואז נוכל גם ליצור מכשיר אשר יתן ייצור של 17 מיליארד לירות, ואין כאן דיבורים ריקים.

ב-19 בחודש, אם יורשה לי לדבר, אפרט תכניות בדבר תעשיות וכורים אטומיים וכל מה שצריך לעשות כדי שהפרטים האלה יקרימו עור. את דברי היום אני מבקש לראות כקטע ותרומה לנושא של האכלוס בנגב, כי ממנו השלכות לחינוך, לתחבורה, לתעשייה, למסחר וכו'.

ש. פרידמן:
 אני ארשה לעצמי לדבר באופן כללי ביותר וקודם כל אדגיש שאנחנו באים להציע לתת ואין אנחנו מבקשים לקבל. אנשי הנגב באים לכאן מפני שהרגשתם היא שעדיין לא יודעים בארץ מה הפוטנציאל של הנגב ומה יכול הנגב לתת למדינה. אנחנו באים בהצעת תכנית לטווח של 25 שנים על סנת להראות מה הפוטנציאל הסמון בנגב, פוטנציאל אשר עשוי לפתור בעיות רבות של המדינה.

אנחנו מדברים על העברת תעשיות לנגב, כדי למנוע אסונות אם חלילה תקרה תקרית בתעשייה בטחונות שבמרכז הארץ.

הינ"ר ש. ארבל-אלמוזלינג: יש החלטה בקשר להעברה. השאלה היא - לאן.

ש. פרידמן: יש כבר חומר לגדר אבל אין עדיין החלטה להתחיל לעבוד. אני חושש שעלולים להיות

בעתיד קשיים לגבי קבלת השטח.

הנגב טוב לתעשייה, קל להכשיר אותו לתעשייה, אין יערות מסביב, קל לעבוד בו, אין שם בעיות של ימי גשם. מדובר בשטח נרחב ואין כל בעיה לגבי עוד דונמים. אין בעיה של שפכים, של סילוק שפכים, של גאזים אשר עלולים להטריד ישוב זה או אחר, אין בעיה בטיחותית. יש תעשיות שבקוטר של 5 ק"מ מהן אסור שיהיה ישוב. מקום כזה קשה למצוא בגליל או במרכז - אבל ניתן למצוא אותו אצלנו, בנגב. זה הפוטנציאל שאנחנו מציעים אותו. ונוסף לכל אלה יש במקום גם אוכלוסיה שרוצה ויכולה לתת. אין כאן מצב שצריך לחפש בעלי מקצוע. האנשים נמצאים במקום, אלהבים אותו. יש במקום ממהנדסים עד פועלים מקצועיים, טכנאים, אנשי שירותים, מורים וטורות, רופאים ואחיות, הכל נמצא. אנחנו מבקשים שיועברו פרויקטים למקום.

לפני כחמישים שנה אנשים לא ידעו מה מכילים המלח ואילו כיום מדברים על ים המלח ועל האוצרות שבו. אנחנו מבקשים שיהיה ידוע מה הפוטנציאל הסמון בנגב הן מבחינת השטח והן מבחינת האנשים ואם תתעורר בעיה יוכלו הנוגעים בדבר לומר לעצמם: רגע, למה נשבור את ראשינו אם אפשר ללכת לנגב כי שם יש מה שאנחנו מחפשים? אנחנו לא מבקשים להתחרות בפיתוח הגליל, אבל כאשר מתעוררת בעיה בגליל, כמו בקשר לתעשיית מטוסים, למה לא להעביר את הנושא לנגב?

בנגב יש כ-26 ימים מעוננים בשנה ובגליל -
.126

מ.ר.:

הגורמים הנוגעים בדבר צריכים לדעת
עובדה זאת. בעבר נעשו שגיאות בכורח
המציאות אבל לא צריך לחזור עליהן.

ש.פרידמן:

לפני כמה שנים השקיעו לא מעט בתעשיית
הזכוכית, בשיפורים ובהרחבות של "פניציה", הבה נראה מה התהליך בנושא
זה. "פניציה" מקבלת את החול מן המכתש הגדול, גם הדלק הגולמי עובר לא
רחוב משם, אם כן, למה להשקיע בחיפה? האם לא מוטב להעביר את המפעל
ולשכן אותו ליד חומר הגלם והדלק, ואת הזכוכית המוגמרת להעביר למרכז
הארץ?

וכאשר מדברים על מפעלי ים המלח, דומה
הדבר למלחמה בתחנות רוח כאשר נעשה בסיון להסביר את האבסורד שבלקחת
מלח מים המלח, העברתו לעכו לשם יצירת כלור, ושוב העברת הכלור לים המלח
כדי לייצר סגנו.

בהצעות שלנו יש משום פתרון לבעיות.

אנחנו מכינים מסגרת שצריך למלאה תוכן.

ניקח לדוגמה את התעלה שעליה דיבר מר
ורדימון. אני משוכנע שתעבורנה שנים שבהן ישמער ויכוחים מסוגים שונים
כיצד להעביר את הקו, מתוך מגמה להשתמש בקו קצר, אבל בסופו של דבר יגיעו
לקו התחתון. אם כן, למה שהדבר לא ייעשה מן ההתחלה?

כאמור, אנחנו באים להציע את הנגב לדברים

שבלתי אפשרי ושלא רצוי להקים בצפון או במרכז הארץ.

אנשי הדרום אוהבים את המקום ורוצים לגור

בו מפני שטוב לגור בו. תושבי באר-שבע, דימונה, ערד ומקומות אחרים אינם
רוצים לעזוב את המקום. הם אינם בורחים לא לתל-אביב, לא לירושלים ולא
לחיפה. הם רוצים להשאר במקומם, כי טוב ונעים ומעניין לגור בנגב.

הינ"ר ש. ארבל-אלמנזלינג: רצוי שתגישו תכניות ופרטים בצורה תמציתית.

נגיש לוועדה חומר כתוב.

ש.פרידמן:

אני חוזר ומדגיש שכל תעשייה אשר נתקלת

בבעיה במרכז הארץ יכולה לחסלה כשמדובר באיזור הדרום, אם מדובר בבעיה
של בטיחות, אקולוגיה, שטחים וכו'. גורמים אלה אינם מהווים בעיה כשמדובר
בדרום. אנחנו רוצים להתחרות בתעשייה בתל-אביב, אבל לא עם זו שבגליל.
אם ניתן לפתח בגליל, אדרבה, אבל אם מתעוררת שם בעיה - העדיפות השניה
היא הנגב. עדיפות ראשונה היא הגליל והשניה - הנגב.

הינ"ר ש. ארבל-אלמנזלינג:

אני מבקשת לציין, כדי למנוע רושם לא

זכוון, שכאשר קיימנו דיונים בנושאים השונים
הנוגעים לגליל ולפיזור האוכלוסיה העמדנו בראש טולם העדיפויות את הגליל
ואת הנגב אם כי לא נעלם מעינינו שהנגב הוא בעדיפות שניה. ברוח זו נכתבו
גם ההמלצות שלנו וכך הדברים חדורים גם בתודעה שלנו. ירושלים עומדת במקום
השלישי. ואשר לאיזור המרכז - רצינו להמליץ על הקפאה מוחלטת שם על-מנת
ליצור תמריצים לגבי איזורים מועדפים וכדי למשוך אוכלוסיה ממרכז הארץ
לאיזורים המועדפים. תודעה זו קיימת אצלנו ונעשה הכל על-מנת לסייע
לפיזור האוכלוסיה, דבר אשר יביא לפיתוחם של איזורים שאנחנו רואים בהם
חשיבות מרובה, ביחוד כאשר מדובר על הנגב המהווה למעלה מ-60% משטח
של מדינת ישראל.

הינו"ר ש. ארבל-אלמנולינו:
עלינו לחשוב ביחד מה ניתן לעשות כדי
לממש את החזון שאתם דבקים בו, ושהוא
גם שלנו, על-מנת להחדיר ענין זה לתודעתו של הציבור הרחב ולא לה
שבידיהם מופקד המיסון, התכנון וכו'.

פ. ז. א. אמיר:
הכל משוכנעים שלמדינת ישראל לא תהיה
ברירה באחד הימים אלא להעביר ולכוון
את המשאבים שלה לשטחי הענק של הנגב. המציאות תכוון את הקובעים בדבר,
בנוא הזמן, להביא תעשייה למרחבי הנגב. עלינו לפעול במהירות בנושא הפיתוח
כדי שהתכניות הגדולות, שלפעמים הן בגדר של חזון, תוגשמה ותקבלנה ביטוי
הלכה למעשה. אנחנו חייבים לנוא אל אלה הקובעים את הדברים ולשכנע אותם
ששעה אחת קודם טובה ויפה משעה אחת מאוחר יותר.

אנחנו צריכים להבין, ואני רוצה לומר
את הדברים דווקא כאן, כי במדינת-ישראל, כמו במדינות דמוקרטיות אחרות,
קיימות קבוצות של אנשים שלהם יש אינטרסים שונים, ולפעמים גם לוקאליים
וגם פדליטיים. אם כיום מדברים בכנסת, ובצורה רמה וענינית, על פיזור
אוכלוסייה, על אכלוס הגליל, על תיעוש הנגב וכו' הרי זה תודות לאותם
אנשים שהגיעו לראשונה גם לגליל וגם לנגב. עלינו לעשות כדי לשכנע
קבוצות בכנסת ובממשלה וכן במקומות אחרים, לראות בתכניות המוצעות כאן
דברים שהם בגדר הצלה למדינת ישראל, הצלה מבחינה כלכלית והקטנת התלות
הכלכלית בגורמים חיצוניים. הנגב יכול כיום להציע למדינת ישראל תכניות
גדולות אשר יביאו את המשק להתקרב יותר לעצמאות כלכלית. יתר על כן,
עלינו לבסות ולשכנע את משרדי הממשלה בחיזוניתן של התכניות האלה לא
לטווח של שנת האלפיים אלא מיידית, כדי שמחר בבוקר אפשר יהיה להתחיל
בכיוון של הזרמת משאבים לנגב וגם לגליל. אני סבור שיש לכך זכויות
גם בכנסת אבל כנראה שיש אלמנטים אחרים שאינם מאפשרים הקפאת פעולות
במרכז הארץ ואינני מדבר רק על תיעוש אלא אפילו על הקפאה של בניית
דירות ציבוריות, ואינני מדבר על בנייה פרטית. בתכניות של הבנייה הציבורית
קיבלו הנגב והגליל את הנתח הרציני והגדול ביותר בהשוואה לחלק שניתן
למרכז הארץ אלא שבמציאות התמונה שונה ואולי אפילו הפוכה ויש חשיבות
רבה שנתרע על כך.

אני מבקש לציין שאנחנו, אנשי הנגב
מציעים למדינה ואיננו באים בבקשות שהיא תיתן לנו. אנחנו שואלים את
עצמנו, כפי שאמר בזמנו קנדי, מה אנחנו יכולים לתרום למדינה ולא מה
המדינה יכולה לתת לנו. ברשותכם, אציין כאן בקודה שלא צויינה, מכיוון
שכמעט ואין עליה לארץ ומכיוון שיש קשיים לשכנע תושבים ממרכז הארץ
לגלוש לדרום, אנחנו צריכים לראות את גידולנו בילדים שלנו. אני חושש
שאם לא נזרז ולא נחיש ביצוען של תכניות הרי ילדינו לא יוכלו למצוא
את מקומם בנגב. ילדינו כיום רמתם טובה מבחינה טכנולוגית וחינוכית
ואני יודע שאם בדימונה, למשל, לא יהיו כמה מפעלים מתוחכמים אשר יענו
על הרמה החינוכית של בוגרי כיתות י"ב, לא תהיה להם דרך אחרת אלא לחפש
את מקומם במקום אחר. מן הדין שאנשי תל-אביב ורמת גן ומרכז הארץ יתעלו
מעל לחישובים המקומיים, יראו מה טוב למדינה ויעזרו לפיתוח הגליל והנגב.
התעודדת כששמעתי אתמול את שר הבטחון המדבר על נגב ירוק, מתועש וקולט.
אני מקווה שהדברים לא ישארו בגדר של דיבורים בלבד.

עלינו לבוא למשרדים ולדבר אתם על תכלית,
לדבר על לוח זמנים לביצוע, כי בלי לוח זמנים לביצוע אני חושש שבעוד
חמש או שבע שנים נחזור ונדבר על אותם נושאים ועל אותו חזון. לכן,
כאשר אנחנו מדברים על תעשייה, שר המסחר והתעשייה צריך לשמוע את הדברים
מן הסקור הראשון ולא להסתפק בדו"ח שהוא קורא אותו. כשאנחנו מדברים
על שיכון - אנשי משרד השיכון צריכים לשמוע את הדברים ממקור ראשון,
והוא הדין כאשר מדובר על חינוך ועל שטחים אחרים. לדעתי, גם ראש הממשלה
צריך לשמוע את הדברים כדי שיתאושש מן האוצרות הגלומים בנגב. כאן אציין
שעדיין לא גילינו את הכל. גם בים המלח יש עוד אוצרות שטרם ניתן להפעילם
ולנצלם בגלל תקציבים ובעיות נוספות.

י.ז.א. אמיר:
 אין ספק שיש חשיבות עליונה שאנשי הממשלה, שרים וראש הממשלה, ישמעו ממקור ראשון את מה שאומרים ביחס לנגב. לכן אני מציע שלקראת הישיבות הקרובות - נזמין את השרים שגדון בתחום העניינים שהם בתחום אחריותם, אם ב-19 בחודש גדון על ענייני התעשייה - יוזמן שר המסחר והתעשייה כדי שישמע את הסקירה. אין להסתפק בקריאת הפרוטוקולים במקרה זה, כי כאשר שומעים את הדברים ומתבוננים במפה, זה יותר משכנע.

היג"ר ש. ארבל-אלמוזליגנו:
 אתמול קראתי שהשר בר-לב מתכוון לרדת לים המלח כדי לעבוד שם שבוע ימים.

י.ז.א. אמיר:
 אני סבור שאנחנו צריכים להזמין גם את ראש הממשלה כדי שישמע את התכניות ונוכל להניח על שולחן הכנסת מסמך שיש בו תקווה ועידוד.

היג"ר ש. ארבל-אלמוזליגנו:
 עלינו להביא בחשבון שאנחנו נתונים בתקופת מעבר, אבל אין ספק שנעשה כדי להזמין שרים לדיונים שלנו. יחד עם זאת, העדרם של שרים מן הדיונים שלנו איננה צריכה להיות גורם לגרוע מחשיבותם של הדיונים שלנו ומן המסקנות וההמלצות שנפרסם.

מר בצ' דיבר על 60 אלף עובדי תעשייה, ש-20 אלף מהם הם מהנדסים, טכנאים וכו'. בשטח זה יכולים להיקלט רבים גם מן העולים החדשים וגם מבני הארץ. האם במסגרת התכניות שלכם באתם בדברים עם משרד הקליטה? אנחנו דנים על קליטת מדענים עולים, ויש חיפושים בכיוון של פיתוח תעשייה, אפשרויות השקעה בפרוייקטים שונים וכו'.

ה.ב.צ.:
 נסיון היה. אצי נסיתי לבוא בדברים עם אנשי הנדסר והחלוץ, עם מר אורי גורדון. הם מתכוונים להביא ארצה, לתקופה של שלושה - ארבעה חודשים, אנשים מחוץ-לארץ. הם הציעו להביא צעירים לחפירות התעלה. אמרתי להם שאת התעלה חופרים במכוונות, אבל אפשר לדון ולשוחח על תכניות אחרות.

כפי שאמרת, הפטאטיסטיקה היבשה מדברת על 640 אלף נפש בנגב לקראת שנת המטה. מה זה אומר? זה אומר שצריך להקים כורים, שדה תעופה, איזור תעשייה, מוביל מלוח ובכלל, לבצע את התכניות כי בפך התמריץ לאכלוס.

בפגישה שהיתה לי עם מכיני התכנית במסגרת של תכנית האב נפגשתי עם ד"ר ברנע, והוא נתן לי מספרים מאלפים. שאלתי מה הוא מבקש. אם כן, הוא מבקש סכום של 4 מיליון ל"י לבית-ספר לטכנאים בבאר-שבע, 3 מיליון לירות בדימונה, 3 מיליון ל"י גערד, ובית-ספר חינוכי טכנולוגי דתי בירוחם. מדובר על סכום של 18 - 20 מיליון ל"י אשר יכול לתת דחיפה חשובה מאוד כדי שהנער יקבל חינוך טכנולוגי ולא דווקא למהנדס ראשי.

במכתשים יש כ-1000 עובדים, - 155 עובדי מחקר, 80 מהנדסים, אם נחשב מספרים אלה בהשוואה לאוכלוסיה שתהיה - יהיה צורך באלפי מהנדסים, פועלים בלתי מקצועיים, פועלים מקצועיים, אנשי מינהל וכו'. הגיוון של התעשיות יכול לתת מגוון ואפשרויות רבות לתעשיות משנה עתירות מדע.

ש. פרידמן:
 כיום מרבים לדבר על איכות החיים במרכז הארץ. אנחנו צריכים לזכור ולהזכיר שאם מישור רוצה לארגן לאיכות החיים ברמת גן - הפתרון לכך הוא בנגב.

ש. פרידמן:
הנגב מהווה גם פתרון לשכבות המצוקה.
אסור לנו להוסיף ולהקים שכונות סלאס
חדשות באיזור המרכז. הנגב מהווה פוטנציאל טוב לקליטתם של זוגות צעירים.

א. מניאל:
אני מצטער שהעיתודי להגשת התכנית שלנו
איננו מן המוצלחים ביותר, כי אנחנו
בתקופת מעבר ונדמה שהכל יושבים על המזוודות.

ש. פרידמן:
אולי זה טוב, כי הזרמים השונים מכינים
עכשיו מצעים לבחירות, ורצוי שיכניסו
למצעים שלהם גם סעיף ביחס לנגב.

א. מניאל:
התכנית איננה בכינת חזון, היא תכנית
מעשית הניתנת לביצוע, תכנית שמדינת
ישראל יכולה להגשימה. כשבן-גוריון ז"ל דיבר בשנות הארבעים על פיתוח
הנגב חשבו שהוא חולס והתברר שדבריו בחלקם הוגשמו.

אינני רואה את הגליל כמתחרה בנגב. הגליל
הוא בעיה של מדינת ישראל ואילו הנגב יפתור את בעיותיה של מדינת ישראל.
בנגב סמוגים אוצרות הרזרבה של מדינת ישראל.

י. ז. אמיר:
בן-גוריון אמר בשעתו כי תל-אביב תעמוד
אם אנחנו נעמוד על הנגב.

א. מניאל:
בנגב יש אתגרים אשר עשויים לגרות את
צעירי הארץ ואת העולים החדשים המחפשים
אתגר ואילו אנחנו לא נותנים אותו אתגר שיש לנו.

בשנוע הבא נדון בנושא של שימור גוף
הנגב, מים, אנרגיה, תחבורה וחקלאות. אני מציע שלישיבה הבאה יוזמן
שר החקלאות, כי יש לו מה לומר בנושאים אלה.

בעוד שבועיים נדון על בעיות בריאות
וחינוך, ואני מציע שנזמין לאותה ישיבה את שר החינוך. אני מקווה
שגם שר הבריאות יוכל להתפנות. אני חושש ששר התחבורה לא יוכל להתפנות
ולהשתתף בישיבה שבה נדון על בעיות התחבורה.

הי"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:
אנו בדברים עם שר החינוך ועם שר
החקלאות. אם המועדים המוצעים לא יהיו
מתאימים להם ואתם תבקשו שהם ישתתפו בישיבות - יהיה עלינו לשנות את
המועדים.

ח. אבו-רביעה:
בכל הקשור לפיתוח הנגב והגליל - יש ליצור
מוטיבציה כדי למשוך אנשים לאיזורים האלה.
מי שמעוניין בפיתוחה של המדינה צריך ללכת למקומות שהמדינה מעונינת
לפתח ואסור שהוא יעדיף את המיטה המרופדת על הקשה יותר.

יש שני דברים שעלינו להלחם בהם: המדבר
והבורות. במדבר, דהיינו בנגב, יש שטחים גדולים ריקים ושוממים שהמדינה
חייבת לדאוג לעיבודם ולאכלוסם.

אין ספק שפיתוח של הנגב, תיעושו וקידומו
בכלל עשוי לסייע לבדואים הסתגוררים באיזור. עתידו של הנגב הוא בפיתוח
התעשייה, בגלל המגבלות שיש בו לגבי החקלאות, ובדרך זו ניתן להפוך את
הנגב לגן עדן. ברור שבאיזורים שבהם מפותחת החקלאות אין לפתח תעשייה.
את התעשייה צריך לפתח במקומות שאין בהם אפשרות לפתח חקלאות.

אני מודה שיש לנו איש כמו סר ורדיסון,
אשר פועל למען הבדואים.

ח. אבו-רביעה:

הינר ש. ארבל-אלמוזלינו: אני מודה לאורחים שלנו, ששמענו מהם דברים מעניינים וחשובים. אני רוצה שתדעו שיש לנו יחס חם וחיובי לא רק לאנשי הנגב אלא לנגב עצמו. נעשה כמיטב יכולתנו כדי שבישיבות הבאות ישתתפו יותר מחברי הוועדה, אם כי עלינו לזכור שיש חברים אשר מסתתפים גם בישיבות של ועדות אחרות, המתקיימות באותה שעה, ולפעמים יש הצבעות שחובה להשתתף בהן. ברור, כפי שאמרתי, שאנו בדברים גם עם השרים. עלינו לעשות כדי לסיים את הדיונים ולגבש המלצות ומסקנות.

הישיבה נגמלה בשעה 10.45.